

УДК 378:34:004

**Івахненко Іван Сергійович**

Здобувач PhD спеціальності А1 Освітні науки

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

**Ivakhnenko Ivan**

Candidate of PhD in Educational Sciences

Uzhhorod National University

ORCID: 0009-0002-2276-7491

**Хаустова Ксенія Михайлівна**

кандидат економічних наук, доцент

незалежний дослідник, Україна

**Khaustova Kseniia,**

Candidate of Economic Sciences

Associate Professor, Independent Researcher, Ukraine

ORCID: 0000-0002-3062-918X

[https://doi.org/10.60022/4\(1\)-6-GF](https://doi.org/10.60022/4(1)-6-GF)

**РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В  
УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ**

**DEVELOPMENT OF LEGAL CULTURE OF FUTURE TEACHERS IN  
THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION**

*Анотація.* У статті досліджується сутність і особливості формування правової культури майбутніх педагогів у контексті цифровізації. Системно проаналізовано правову культуру як інтегративне особистісно-професійне утворення, що поєднує правові знання, цінності, установки та моделі правомірної



© Автор(и). Ця стаття знаходиться у відкритому доступі та розповсюджується відповідно до умов ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

поведінки. На основі досліджених праць визначено сутність правової культури та її структуру, що охоплює когнітивний, ціннісно-мотиваційний, діяльнісний і рефлексивний компоненти, а також обґрунтовано доцільність виокремлення цифрово-правового компонента. Визначено, що цифрові технології та штучний інтелект відіграють важливу роль у формуванні правової культури, оскільки розширюють доступ до правової інформації та сприяють розвитку практичних навичок і критичного мислення. Розглянуто особливості їх упровадження в українській освіті, зокрема через розвиток цифрових платформ, онлайн-ресурсів, ініціатив із підвищення цифрової грамотності та державних програм із цифровізації освітнього середовища. Встановлено, що цифровізація не лише підсилює формування правової культури, а й актуалізує необхідність дотримання етичних і правових норм у цифровому просторі.

**Ключові слова:** *правова культура, педагогічна сфера, цифровізація освіти, цифрові технології, штучний інтелект, цифрово-правова компетентність.*

**Abstract.** *The relevance of the study is determined by the growing role of future teachers' legal culture in the context of the digital transformation of education, accompanied by the active implementation of digital technologies and artificial intelligence. The insufficient level of legal training of students, the fragmented integration of legal knowledge into professional education, and the emergence of new legal challenges in the digital environment necessitate a rethinking of approaches to the formation of teachers' legal culture. The aim of the article is to substantiate the essence, structure, and specific features of the formation of the legal culture of future teachers in the context of education digitalization, as well as to determine the role of digital technologies and artificial intelligence in this process. The materials and research methods are based on the analysis of scientific works of domestic and foreign scholars, regulatory and legal documents in the field of education and digitalization, as well as the generalization of modern approaches to the formation of legal culture. The study uses theoretical methods, including analysis, synthesis, comparison, systematization, and generalization of scientific sources.*

*As a result of the study, the essence of the legal culture of future teachers is clarified as an integrative personal and professional formation. Its structural components (cognitive, value-motivational, activity-based, and reflective) are identified, and the expediency of distinguishing a digital-legal component is substantiated. It is proven that digital technologies and artificial intelligence contribute to increasing legal awareness, developing practical skills and critical thinking, while also emphasizing the need to comply with ethical and legal norms in the digital environment. Key factors are identified and перспективні directions for improving the process of forming the legal culture of future teachers are outlined.*

**Keywords:** *legal culture, future teachers, digitalization of education, digital technologies, artificial intelligence, digital-legal competence, legal education, professional training.*

**Постановка проблеми.** Правова культура постає системоутворювальним компонентом неперервної гуманітарної підготовки майбутніх фахівців, оскільки забезпечує інтеріоризацію правових норм, цінностей і моделей правомірної поведінки, необхідних для функціонування в умовах правової держави. У контексті демократизаційних процесів та інтеграції України до європейського освітнього простору її значення зростає, набуваючи ознак інтегративної характеристики професійної компетентності, що охоплює правосвідомість, ціннісно-нормативні орієнтації та готовність до правомірної діяльності майбутніх педагогів. Водночас, цифрова трансформація освіти, інтенсифікація використання інформаційно-комунікаційних технологій і мережових форм взаємодії актуалізують нові правові виклики, зокрема у сферах захисту персональних даних, авторського права, академічної доброчесності та етики онлайн-комунікації. За цих умов правова культура трансформується, інтегруючи цифрово-правовий компонент, що передбачає здатність здійснювати професійну діяльність у цифровому середовищі з дотриманням правових і етичних норм, що зумовлює актуальність наукового осмислення її змісту, структури та показників розвитку в умовах цифрового суспільства.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У сучасних наукових дослідженнях проблема формування правової культури в системі педагогічної освіти розглядається як важлива складова професійної підготовки майбутніх фахівців. Зокрема, сутність та складові правової культури в контексті професійної діяльності педагогів досліджували В. Оніпко, Т. Кучай, О. Кучай, О. Лук'яненко, О. Кіндяк, Л. Кравченко, І. Коваленко, Л. Грищенко, А. Бухун та інші. У їхніх працях обґрунтовано структурні компоненти правової культури а також підкреслено необхідність формування здатності застосовувати правові знання у практичних педагогічних ситуаціях.

Окрему увагу дослідники приділяють взаємозв'язку правової культури з професійною культурою педагога та визначенню чинників її формування. Зокрема, І. Коваленко акцентує на впливі соціальних і особистісних факторів, а Л. Грищенко підкреслює значення активних методів навчання та системного підходу до правової освіти. Водночас у працях В. Фрицюк і С. Губіної деталізовано структуру правової культури через виділення когнітивного, ціннісно-мотиваційного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів, що дозволяє комплексно охарактеризувати цей феномен у педагогічному контексті. Разом з цим численні наукові праці, серед яких роботи Оніпко В., Кучай Т.П., Грищенко Л.В. засвідчують недостатній рівень правової підготовки студентів і слабку інтеграцію правових знань у їхню майбутню професійну діяльність.

Водночас, сучасні наукові розвідки (G. Ignjatović, S. Mamanazarov та ін., І. Таможська, В. Кремень та ін.) аналізують особливості та роль цифрових трансформацій в освіті. У працях підкреслюється, що цифрове середовище створює нові можливості для формування правової культури, зокрема через моделювання професійних ситуацій, інтерактивність навчання та індивідуалізацію освітнього процесу.

Аналіз наукових джерел засвідчує наявність низки невирішених проблем, зокрема бракує комплексних моделей і методик, спрямованих на формування правової культури в умовах цифрового освітнього середовища, а також

емпіричних досліджень, що підтверджують ефективність таких підходів. Таким чином, актуальним є подальше наукове осмислення проблеми формування правової культури майбутніх педагогів з урахуванням викликів цифровізації, що зумовлює необхідність розроблення інноваційних підходів до її розвитку в системі педагогічної освіти.

**Метою написання статті** є обґрунтування сутності, структури та особливостей формування правової культури майбутніх педагогів у контексті цифровізації освіти, а також визначення ролі цифрових технологій і штучного інтелекту в цьому процесі.

**Виклад основного матеріалу.** Для майбутніх педагогів правова культура є невід'ємною складовою професійної компетентності. Вона передбачає не лише володіння нормативно-правовою базою, а й уміння застосовувати її у педагогічній практиці, зокрема під час організації освітнього процесу, взаємодії з учнями, батьками та колегами. У цьому контексті важливим є уточнити сутність поняття правової культури та її основні складові із урахуванням особливостей педагогічної діяльності.

Науковці Лук'яненко О. та Кіндяк О. розглядають правову культуру як багатовимірне явище, що охоплює знання, цінності, установки та моделі поведінки, які забезпечують правомірну діяльність особистості. У контексті підготовки майбутніх педагогів вона набуває особливого значення, адже поєднує кілька ключових складових. Зокрема, це правові знання (розуміння змісту законодавства та механізмів його реалізації), правосвідомість (сформоване ставлення до права і здатність оцінювати його з позицій справедливості), правова поведінка (дотримання правових норм у професійній діяльності та повсякденному житті) а також ціннісні орієнтації, що передбачають усвідомлення права як основи демократичного суспільства. [3, с.140].

Кравченко Л. під правовою культурою особистості пропонує розуміти складне і багатоаспектне поняття, що охоплює пізнавальні, оцінювальні та поведінкові складові. Вона передбачає не лише знання правових норм, а й розуміння їхніх базових принципів, уміння правильно тлумачити зміст правових актів і визначати їхнє призначення [4]. На думку автора, важливу роль відіграє

також сприйняття права крізь призму справедливості, свободи та рівності, а також формування переконання в необхідності безумовного виконання правових норм, що проявляється у повазі до права, вірі в його справедливість і дієвість як інструменту регулювання суспільних відносин, а також у готовності дотримуватися встановлених правил.

Варто зазначити, що правова культура, як і інші складові суспільної культури, не може існувати ізольовано від професійної культури. На думку Коваленка І., їхня взаємодія формує в межах загальної культури суспільства особливий професійно-правовий сегмент. На його становлення впливають дві групи чинників: соціальні та особистісні. До соціальних чинників учений відносить:

- правову систему, що функціонує в певній країні (зміст правових норм);
- особливості професійної діяльності (тип виробництва, у межах якого вона здійснюється, а також сукупність обов'язків, пов'язаних із її виконанням);
- рівень правової освіти учасників навчально-виховного процесу;
- рівень і зміст їхньої професійної підготовки;
- специфіку виконуваних ними функціональних обов'язків, їхні моральні якості [5, с. 153].

Погоджуємося з думкою Грищенко, Л. В., що У процесі розв'язання актуальних педагогічних завдань, пов'язаних із формуванням правової культури майбутнього вчителя, важливо застосовувати сучасні активні методи навчання. Необхідною є також реалізація в освітньому процесі педагогічного коледжу ключових принципів правової освіти й виховання, зокрема таких, як безперервність, індивідуально-особистісний підхід, культурна відповідність та формування власних переконань. Їх ефективне впровадження з урахуванням системного, особистісно орієнтованого, діяльнісного та культурологічного підходів виступає одним із визначальних чинників успішності цього процесу [6].

Формування правової культури передбачає цілеспрямовану й систематичну діяльність, спрямовану на поглиблення знань про політичні та правові ідеї, національне й міжнародне право, принципи законності та морально-правові норми поведінки. Ці завдання становлять підґрунтя для визначення змісту

правової освіти майбутніх учителів, яка реалізується через опанування знань про державу і право, права та свободи людини, а також усвідомлення структури й значення правових актів. Важливим результатом цього процесу є формування стійкої орієнтації на правомірну, законослухняну поведінку, що виступає невід'ємною складовою гуманітарної підготовки фахівців [7].

У дослідженні Фрицюк В. та Губіної С., виділяють такі елементи правової культури: 1) когнітивний, який охоплює знання законодавства України, освітнього права, прав людини і дитини, а також міжнародно-правових норм і актів; 2) ціннісно-мотиваційний, що передбачає сформованість переконань щодо необхідності дотримання правових норм, повагу до законності, прав людини, принципів справедливості; 3) операційно-діяльнісний полягає в умінні застосовувати правові знання у професійній діяльності, зокрема під час розв'язання ситуацій, пов'язаних із булінгом, дискримінацією чи порушенням прав дитини; 4) рефлексивний, який характеризується здатністю аналізувати власні дії з точки зору їх правомірності, передбачати можливі наслідки та приймати етично виважені рішення у правових ситуаціях [8].

Узагальнюючи наведені наукові підходи, правова культура педагога може розглядатися як інтегративне, багатовимірне особистісно-професійне утворення, що поєднує систему правових знань, ціннісних орієнтацій, установок і моделей поведінки, які забезпечують правомірну, етично виважену та соціально відповідальну діяльність у професійному середовищі. Орієнтовна структура правової культури в педагогічній сфері наведена на рис. 1.



Рис.1. Структура та характеристики правової культури в контексті педагогічної діяльності

Джерело: систематизовано авторами

Таким чином права культура охоплює когнітивний (знання права), ціннісно-орієнтаційний (ставлення до правових норм і переконання), поведінковий (уміння застосовувати право на практиці) компоненти, що функціонують у тісній взаємодії. У сучасних умовах її зміст розширюється за рахунок цифрово-правового аспекту, який передбачає дотримання правових і етичних норм у цифровому освітньому середовищі.

В сучасних умовах цифрових трансформацій, відбуваються суттєві зміни в освітньому середовищі, що серед іншого впливають на формування правової культури. Як підкреслює Ігнатович Г., цифровізація розширює доступ до правової

інформації, сприяє розвитку правової обізнаності та формує навички роботи з електронними ресурсами, нормативно-правовими базами й онлайн-сервісами. Разом з цим, цифрове середовище актуалізує нові правові виклики, пов'язані із захистом персональних даних, дотриманням авторського права, принципів академічної доброчесності та етики онлайн-комунікації [9]. У цьому контексті цифровізація сприяє становленню цифрово-правової компетентності як складової правової культури, що передбачає здатність діяти відповідально, правомірно та етично в умовах інформаційного суспільства.

Погоджуємося з колективом науковців [10], що важливу роль в формуванні правової культури майбутніх фахівців в умовах цифрових трансформацій зумовлюється сукупністю взаємопов'язаних чинників, зокрема: рівень цифрової грамотності та доступу до якісних електронних ресурсів, інтеграція правових знань у зміст фахової підготовки, сформованість цифрово-правової компетентності (зокрема у сферах захисту персональних даних, авторського права, академічної доброчесності), використання інноваційних методів навчання та онлайн-платформ, мотивація здобувачів до опанування правових аспектів професійної діяльності а також здатність критично оцінювати інформацію й діяти відповідально у цифровому середовищі.

Важливими є також інституційні умови, а саме нормативно-правове забезпечення цифровізації освіти, рівень цифрової інфраструктури та підтримка з боку держави. У цьому контексті важливою передумовою є розвиток цифрових компетенцій і навичок, особливо в сфері освіти [11].

Варто зазначити, що в Україні спостерігається стійка тенденція до впровадження ініціатив і проєктів, спрямованих на цифровізацію освіти, що охоплюють як стратегічні, так і практичні аспекти. Зокрема, Концепція розвитку цифрових компетентностей до 2025 року визначає ключові напрями формування цифрових навичок і підвищення рівня цифрової грамотності населення [12], Розроблена платформа Diia.Education «Дія.Освіта», яка сприяє розвитку цифрових умінь, професійній перекваліфікації та безпечній діяльності у цифровому середовищі [13].

Окрім цього, розробляються платформи дистанційного навчання за участі Міністерства освіти і науки України та АТ КБ «ПриватБанк», реалізується ініціатива Device Coalition [14] , спрямована на забезпечення учнів і педагогів цифровими засобами навчання, особливо в постраждалих від війни громадах, а також міжнародні проєкти EU4DigitalUA та DT4UA, які підтримують цифрову трансформацію України та її інтеграцію до єдиного цифрового ринку ЄС. У сукупності ці ініціативи формують цілісну систему розвитку цифрової освіти та створюють передумови для підвищення рівня цифрових і правових компетентностей майбутніх фахівців.

Про наявність прогресу в сфері цифровізації в Україні свідчить статистика Міністерства цифрової трансформації України. Так, за результатами дослідження в системі «Дія. Освіта», станом на початок 2026 року 96% українців володіють цифровими навичками, а 58% з них на рівні базовому або вище. Це показник, який відповідає середньому рівню країн ЄС [15]. На рис.2. наведено динаміку розвитку цифрових навичок в Україні.

Таким чином, цифровізація не лише підсилює процес формування правової культури, а й змінює її зміст, інтегруючи нові компоненти, необхідні для ефективної професійної діяльності в цифровому середовищі. Сучасні процеси цифровізації в Україні суттєво впливають на формування правової культури майбутніх педагогів, надаючи цьому процесу нових змістових і функціональних вимірів.

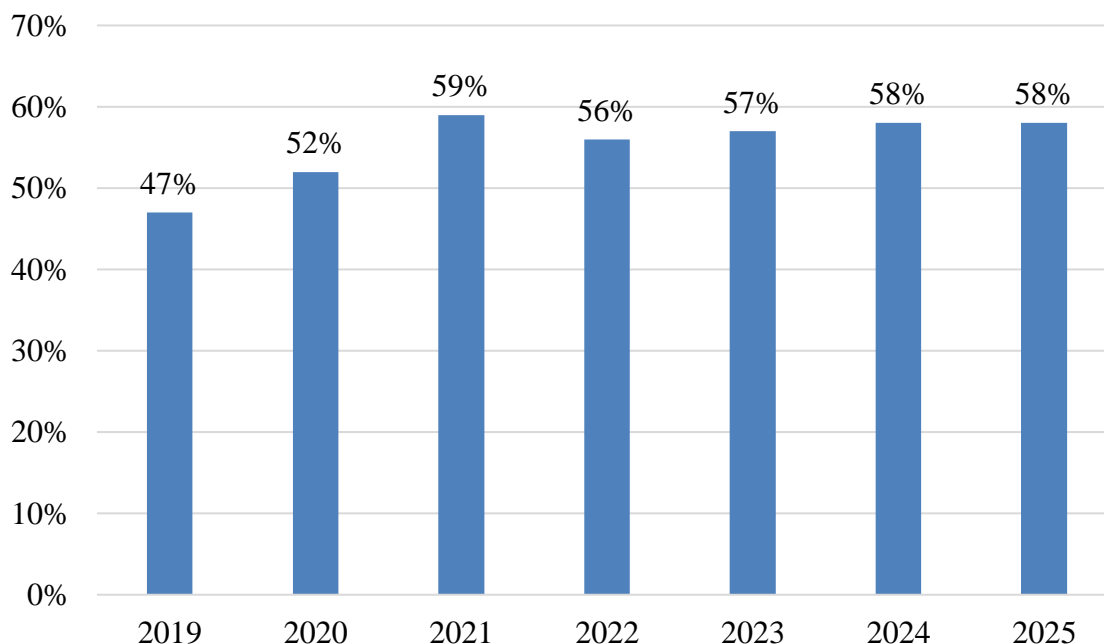


Рис. 2. Відсоток українців з базовими цифровими навиками та вище  
Джерело: [ 15 ].

Розширення доступу до цифрових ресурсів, впровадження освітніх платформ і розвиток цифрових компетентностей сприяють підвищенню правової обізнаності, формуванню відповідального ставлення до норм права та готовності діяти в межах правового поля як у реальному, так і в цифровому середовищі. Водночас цифровізація актуалізує нові виклики, що потребують від майбутніх учителів не лише знань законодавства, а й уміння етично та безпечно взаємодіяти в інформаційному просторі, дотримуючись принципів академічної доброчесності, захисту персональних даних і авторського права.

На думку Кременя В. , у сучасних умовах цифрової трансформації освіти і науки штучний інтелект відіграє дедалі вагомішу роль в освітньому процесі. Його стрімкий розвиток зумовлює необхідність переосмислення традиційних підходів до навчання й наукових досліджень, а також адаптації до динамічних технологічних і методичних змін [16]. У цьому контексті упровадження технологій штучного інтелекту потребує активної участі наукової та науково-педагогічної спільноти у формуванні етичних стандартів, розробленні сучасних методик їх застосування, створенні ефективних механізмів контролю якості та забезпеченні безпечного й результативного освітнього середовища/

Для ефективного формування правової культури в цих умовах необхідно забезпечити системний підхід до інтеграції правових і цифрових компетентностей у професійну підготовку педагогів, що, у свою чергу, потребує оновлення змісту освітніх програм, активне використання сучасних цифрових інструментів навчання, розвиток критичного мислення та правосвідомості, а також створення сприятливого освітнього середовища, що підтримує цінності законності, відповідальності й поваги до прав людини. Лише за таких умов можливо підготувати педагога, який не лише дотримується правових норм, а й здатний формувати правову культуру в учнів у динамічному цифровому суспільстві.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Узагальнення наукових підходів дає підстави розглядати правову культуру майбутніх педагогів як цілісне особистісно-професійне утворення, що поєднує правові знання, цінності, правосвідомість і досвід правомірної поведінки. Вона проявляється не лише у володінні законодавчою базою, а й у здатності свідомо та відповідально застосовувати її в педагогічній діяльності, вибудовувати взаємодію з учасниками освітнього процесу на засадах справедливості, поваги до прав людини та професійної етики. Структурно правова культура охоплює когнітивний, ціннісно-мотиваційний, діяльнісний і рефлексивний компоненти, які в сучасних умовах доповнюються цифрово-правовим виміром.

Доведено, що цифрові технології та штучний інтелект дедалі більше впливають на формування правової культури, розширюючи доступ до знань і створюючи нові можливості для практикоорієнтованого навчання. Водночас, вони висувають підвищені вимоги до відповідальності, критичного мислення й дотримання етичних і правових норм у цифровому середовищі. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням ефективних моделей інтеграції правових і цифрових компетентностей, вивченням потенціалу штучного інтелекту в підготовці педагогів, а також визначенням умов формування їхньої цифрово-правової компетентності.

### Список використаних джерел

1. Онiпко В. Формування правової культури здобувачів вищої освіти // Ukrainian Professional Education. 2025. № 17. С. 40–48. DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2025.17.342366> (дата звернення: 07.01.2026).
2. Кучай Т. П., Кучай О. В. Правове виховання як основа правової культури майбутніх фахівців закладів вищої освіти // Educational Challenges. 2020. № 61. С. 98–103.
3. Лук'яненко О., Кiндяк О. Правова культура як елемент професійної культури фахівців // Ukrainian Professional Education. 2025. № 17. С. 139–154. DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2025.17.342545> (дата звернення: 07.01.2026).
4. Кравченко Л. М. Правова культура і компетентність особистості: спільне та відмінне культурологічного і компетентнісного підходів // Імідж сучасного педагога. 2020. № 4. С. 29–33. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/212431> (дата звернення: 07.01.2026).
5. Коваленко І. П. Формування правової культури майбутніх тележурналістів в умовах становлення ринкових відносин // Вісник Харківської державної академії культури. 2015. Вип. 47. С. 150–156.
6. Грищенко Л. В. Стан формування правової культури майбутніх учителів у навчально-виховному середовищі педагогічного коледжу // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки. 2017. № 15. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/1921> (дата звернення: 07.01.2026).
7. Бухун А., Грищенко Л., Кiндяк О. Правова культура як вагомий аспект неперервної гуманітарної підготовки фахівців // Ukrainian Professional Education. 2024. № 16. С. 143–152. DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2024.16.314322> (дата звернення: 07.01.2026).
8. Фрицюк В., Губіна С. Технології формування правової культури майбутніх учителів // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2025.

Вип. 83. С. 58–63. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2025-83-58-63> (дата звернення: 07.01.2026).

9. Ignjatović G. Digital learning in legal education: educational policies, practices, and potentials of pedagogy-driven digital integration // *Facta Universitatis. Series: Law and Politics*. 2024. Vol. 22. No. 1. P. 25–46. DOI: <https://doi.org/10.22190/FULP240305003I>.

10. Mamanazarov S. et al. Innovating human capital development: the role of education, law, and economics through digital transformation // *Qubahan Academic Journal*. 2025. Vol. 5. No. 3. P. 78–113. DOI: <https://doi.org/10.48161/qaj.v5n3a1698>.

11. Ратушний В. Концептуальні засади формування цифрової компетентності вчителя в умовах неперервної освіти // *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 11(45). С. 756–766. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11\(45\)-756-766](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11(45)-756-766) (дата звернення: 07.01.2026).

12. Освіта для життя: платформа. URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua> (дата звернення: 07.01.2026).

13. Дія.Освіта : платформа. URL: <https://osvita.diiia.gov.ua/> (дата звернення: 07.01.2026).

14. Концептуально-референтна рамка цифрової компетентності педагогічних та науково-педагогічних працівників. URL: [https://osvita.diiia.gov.ua/uploads/0/2900-2629\\_frame\\_pedagogical.pdf](https://osvita.diiia.gov.ua/uploads/0/2900-2629_frame_pedagogical.pdf) (дата звернення: 07.01.2026).

15. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/education/42-doroslykh-i-70-pidlitkiv-korystuiutsia-shi-v-ukrayini-rezultaty-doslidzennia-dii-aosvita> (дата звернення: 07.01.2026).

16. Освіта для цифрової трансформації суспільства : монографія : у 2 т. / за наук. ред. В. Кременя, Н. Ничкало, Л. Лук'янової, Н. Лазаренко. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2024. Т. 1. 526 с. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742488/1/Монографія\\_т1\\_ел.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742488/1/Монографія_т1_ел.pdf) (дата звернення: 07.01.2026).

## References

1. Onipko, V. (2025). Formuvannia pravovoi kultury zdobuvachiv vyshchoi osvity [Formation of legal culture of higher education students]. *Ukrainian Professional Education*. No. 17. Pp. 40–48. DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2025.17.342366> [in Ukrainian].
2. Kuchai, T. P., Kuchai, O. V. (2020). Pravove vykhovannia yak osnova pravovoi kultury maibutnikh fakhivtsiv zakladiv vyshchoi osvity [Legal education as the basis of legal culture of future specialists of higher education institutions]. *Educational Challenges*. No. 61. Pp. 98–103 [in Ukrainian].
3. Lukianenko, O., Kindiak, O. (2025). Pravova kultura yak element profesiinoi kultury fakhivtsiv [Legal culture as an element of specialists' professional culture]. *Ukrainian Professional Education*. No. 17. Pp. 139–154. DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2025.17.342545> [in Ukrainian].
4. Kravchenko, L. M. (2020). Pravova kultura i kompetentnist osobystosti: spilne ta vidminne kulturolohichnoho i kompetentnisnoho pidkhodiv [Legal culture and personality competence: common and distinctive features of cultural and competency approaches]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*. No. 4. Pp. 29–33. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/212431> [in Ukrainian].
5. Kovalenko, I. P. (2015). Formuvannia pravovoi kultury maibutnikh telezhurnalistiv v umovakh stanovlennia rynkovykh vidnosyn [Formation of legal culture of future television journalists in the conditions of market relations development]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*. Vyp. 47. Pp. 150–156 [in Ukrainian].
6. Hryshchenko, L. V. (2017). Stan formuvannia pravovoi kultury maibutnikh uchyteliv u navchalno-vykhovnomu seredovyshchi pedahohichnoho koledzhu [State of formation of legal culture of future teachers in the educational environment of a pedagogical college]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya: Pedahohichni nauky*. No. 15. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/1921> [in Ukrainian].

7. Bukhun, A., Hryshchenko, L., Kindiak, O. (2024). Pravova kultura yak vahomyi aspekt neperervnoi humanitarnoi pidhotovky fakhivtsiv [Legal culture as an important aspect of continuous humanitarian training of specialists]. *Ukrainian Professional Education*. No. 16. Pp. 143–152. DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2024.16.314322> [in Ukrainian].
8. Frytsiuk, V., Hubina, S. (2025). Tekhnolohii formuvannia pravovoi kultury maibutnikh uchyteliv [Technologies for forming legal culture of future teachers]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykholohiia*. Vyp. 83. Pp. 58–63. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2025-83-58-63> [in Ukrainian].
9. Ignjatović, G. (2024). Digital learning in legal education: educational policies, practices, and potentials of pedagogy-driven digital integration. *Facta Universitatis. Series: Law and Politics*. Vol. 22. No. 1. Pp. 25–46. DOI: <https://doi.org/10.22190/FULP240305003I> [in English].
10. Mamanazarov, S. et al. (2025). Innovating human capital development: the role of education, law, and economics through digital transformation. *Qubahan Academic Journal*. Vol. 5. No. 3. Pp. 78–113. DOI: <https://doi.org/10.48161/qaj.v5n3a1698> [in English].
11. Ratushnyi, V. (2024). Kontseptualni zasady formuvannia tsyfrovoy kompetentnosti vchytelia v umovakh neperervnoi osvity [Conceptual foundations of forming teachers' digital competence in the conditions of lifelong education]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*. No. 11(45). Pp. 756–766. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11\(45\)-756-766](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11(45)-756-766) [in Ukrainian].
12. Osvita dlia zhyttia [Education for Life]: platforma. URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua> [in Ukrainian].
13. Diia.Osvita [Diia.Education]: platforma. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/> [in Ukrainian].
14. Kontseptualno-referentna ramka tsyfrovoy kompetentnosti pedahohichnykh ta naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv [Conceptual-reference framework of digital competence for teaching and research staff]. URL: [https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2900-2629\\_frame\\_pedagogical.pdf](https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2900-2629_frame_pedagogical.pdf) [in Ukrainian].

15. Ministerstvo tsyfrovoi transformatsii Ukrainy [Ministry of Digital Transformation of Ukraine]. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/education/42-doroslykh-i-70-pidlitkiv-korystuiutsia-shi-v-ukrayini-rezultaty-doslidzennia-diaosvita> [in Ukrainian].

16. Kremen, V., Nychkalo, N., Lukianova, L., Lazarenko, N. (Eds.). (2024). *Osvita dlia tsyfrovoi transformatsii suspilstva* [Education for the digital transformation of society]: monohrafiia. Vol. 1. Kyiv: TOV «Yurka Liubchenka». 526 p. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742488/1/Монографія\\_т1\\_ел.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742488/1/Монографія_т1_ел.pdf) [in Ukrainian].

Отримано: 11.02.2026

Прийнято до публікації: 26.05.2026

Опубліковано: 01.06.2026